

Sibeliustalon ympäristön opetuskokonaisuus

Lahti

Sibeliustalon ympäristön opetuskokonaisuus

Sibeliustalo kohoaa Vesijärven rannalla vanhan tehdasalueen paikalla. Ympärillä avautuu maisemat Vesijärvelle ja Kariniemenmäen metsään. Paikka on toiminut vilkkaana laiva- ja junaliikenteen solmukohtana. Nykyisin rantaraitilta nousevat maisemaportaat Kariniemenmäelle, jossa kasvaa suojeltua lehtoa. Puulajeja on nimetty kyltein arboretumpolun varteen. Täällä sijaitsee myös Lanu-puisto, jossa taiteilijaprofessori Olavin Lanun patsaat sulautuvat osaksi luontoa. Kariniemenmäki rajautuu avaraan Pikku-Vesijärvenpuistoon, josta löytyy mm. leikki- ja piknik-alueita.

Opetuskokonaisuudessa esitellään seitsemän toiminnallista kohdetta Sibeliustalon ympäristöön tutustumiseen. Kohteista voi valita kiinnostavimmat ja kiertää missä järjestyksessä tahansa. Reitin pituus on 1,9 km ja aikaa tekemiseen menee noin 1,5 tuntia. Soveltaen tehtävät sopivat kaikenikäisille lapsille ja nuorille. Talviaikaan Kariniemenmäelle johtavat maisemaportaat eivät ole käytössä. Silloin mäelle pääsee Kariniemen puistotien ja Karirannankujan kautta. Vessat löytyvät tarvittaessa Sibeliustalolta ja makasiinien päädyistä satamasta.

1. Sibeliustalo

Tutustutaan rakennuksen vanhaa ja uutta yhdistävään arkkitehtuuriin, Metsähalliin ja vanhoihin valokuviin.

2. Lahden satama

Satama on ollut vilkas liikennekeskus, josta on yhteys Päijänteelle. Aikoinaan pahoin saastuneen Vesijärven tilaa kohensi sataman äärelle avattu Kariniemen jätevedenpuhdistamo.

3. Vesijärven vanha rautatieasema

Vanha asema toimii nykyisin kahvila Karirantana. Parhaimmillaan asema oli tavaramäärällä mitattuna Suomen toiseksi vilkkain.

4. LAHTI-kirjaimet

Otetaan kuva koko luokasta ja mietitään sanojen merkityksiä.

5. Maisemaportaat

Nousu Rantaraitilta Kariniemenmäelle. Sykkeet voidaan mitata ennen/jälkeen nousun.

6. Kariniemenmäki ja Lanu-puisto

Mäellä kasvaa suojeltua lehtoa ja harvinaisia puulajeja. Selvitetään, kuka oli Olavi Lanu ja tehdään omia versioita patsaista.

7. Haapa ja liito-orava

Mäellä asuu liito-oravia, joita etsitään kolojen ja papanoiden avulla. Kolo on yleensä haapapuussa, joka opitaan tunnistamaan.

Extrakohteena Pikku-Vesijärvenpuisto, josta löytyy mm. nimikylteillä varustettuja puulajeja osana Arboretum-puulajipolkua sekä leikki- ja piknikalueita.

Kartta Sibeliustalon ympäristöön tutustumisen reitistä ja toimintapisteistä.

1. Sibeliustalo	5. Maisemaportaat
2. Lahden satama	6. Kariniemenmäki ja Lanu-puisto
3. Vesijärven vanha juna-asema	7. Haapa ja liito-orava
4. LAHTI-kirjaimet	★ Lisäkohteena Pikku-Vesijärven puisto

1. SIBELIUSTALO

A) Kokoonnutaan aluksi Sibeliustalon edustalla.

- Sibeliustalo valmistui vuonna 2000 **Vesijärven** rantaan konsertti- ja kongressikeskukseksi. Ja läheltä piti, ettei rakennettu, päätös kun tehtiin yhden äänen enemmistöllä kaupunginvaltuustossa.
- Tällä samalla paikalla sijaitsi aiemmin iso tehdasalue sahoineen.
- Sibeliustalo on rakennettu hyödyntämällä vanhaa tehdasta osana uutta rakennusta. Erotatko mikä on vanhaa, mikä uutta osaa? (*Punatiilinen osa on vanhaa, lasi- ja puupinnat uutta.*)

B) Siirrytään Sibeliustalon sisälle (talo on auki klo 8–16 arkisin). Jos iso aulatila Metsähalli vapaana, niin käydään siellä.

- Metsähallin katossa tuikkivat valot Sibeliuksen syntymähetken tähtikartan muodossa.
- Lattia, jolla kävelemme, on vanhan tehdasrakennuksen peruja. Se on hiottu uuteen käyttöön.
- Ikkunoista avautuvat näkymät Vesijärven Enonselälle.

Kysymyksiä oppilaille (suluissa oikeat vastaukset):

- 1) Kuinka korkeaksi arvioisit Metsähallin tilan? (14 metriä)
- 2) Montako isoa puupylvästä kannattelee hallia? (Yhteensä 9)
- 3) Miksi puu on hyvä valinta rakennusmateriaaliksi? (Puu on uusiutuvaa ja kotimaista. Siihen on varastoitunut hiiltä, joten sen käyttö hillitsee ilmastonmuutosta)
- 4) Löydätkö Sibeliuksen muotokuvapatsaan? (Portaiden välissä)
- 5) Entä kuka oli **Sibelius**? (Jean Sibelius on maamme tunnetuin säveltäjä. Hänellä on liputuspäivä 8.12.)
- 6) Oletko kuullut hänen sävellyksiään? Osaatko nimetä niitä? (mm. Finlandia, Valse Triste, Sinfoniat 1-7 ja joululaulut En etsi valtaa, loistoa ja On hanget korkeat nietokset).

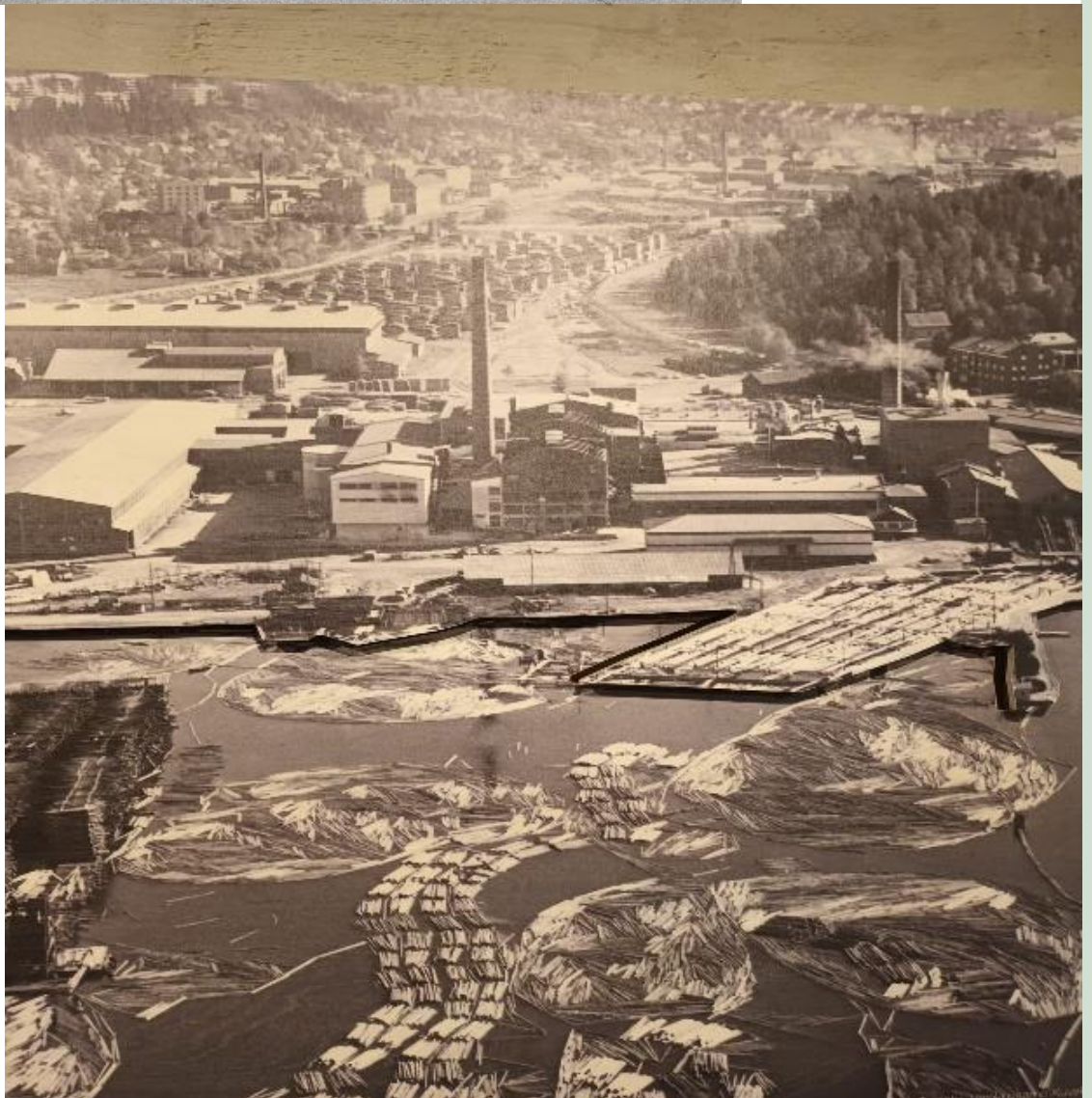
C) Siirrytään naulakkojen ja lippumyynnin väliselle käytävälle vanhan kartan ja valokuvien ääreen. Samalta käytävältä löytyvät vessat tarvittaessa.

- Kartta ja valokuvat ovat sataman alueelta. Tekstit kertovat sataman ja Niemen kaupunginosan teollisuuden historiasta 1800-luvulta alkaen.
- Ensimmäinen saha alueelle perustettiin vuonna 1870. Lisäksi alueella on toiminut mm. selluloosa-, margariini-, tulitikku- ja lasitehdas.
- Tunnistatko kuvista rakennuksia, jotka ovat edelleen olemassa? (*vanha tehdaspiippu, Pro puu-gallerian rakennus eli vanha tulitikkutehdas*)

Kuva 1. Sibeliustalon sisäänkäynnin punatiilinen osa on jäännös paikalla sijainneesta puusepäntehtaasta. Se on Lahden vanhin säilynyt teollinen rakennus, vuosilta 1907-1908.
Kuva Lahden kaupunki.

Kuva 2. Vanha näkymä Vesijärveltä sataman tehdasalueelle, nykyisen Sibeliustalon kohdille. Oikealla kohoaa Kariniemen mäki. Tämä ja muita kuvia löytyy Sibeliustalon käytävältä.

Lahti

2. VESIJÄRVEN SATAMA

Vesijärven satama on ollut merkittävä liikenteen solmukohta Suomessa. Laivaliikenne kuljetti tavaraa ja ihmisiä **Päijänteeltä Vääksyn kanavan** kautta tänne. Etenkin tukinuittoa oli paljon paikallisten sahojen tarpeisiin. Pisimmillään satamasta pääsee **Jyväskylään** saakka.

- Sataman nykyiset laivat ovat enimmäkseen paikallaan pysyviä ravintolalaivoja. Kesäisin satamasta pääsee venevuoroilla **Enonsaaren ja Messilään** sekä risteilyille **Heinolaan ja Vääksyn**.
- Satamaa vastapäätä, parkkialueen toisella puolella, näkyy punatiilinen vanha tulitikkutehdas, jossa nykyään toimii **Pro Puu-galleria**. Se tarjoaa puuteemaisia näyttelyitä.
- Korkealla piipulla varustettu **Lahti Aqvan Kariniemen jätevedenpuhdistamo** sijaitsee Pro puu -gallerian vieressä. Täällä puhdistetaan valtaosa kaupunkimme jätevesistä isoissa, neljän jalkapallokentänkokoisissa kallioluolissa maan alla.
- Lahtelaisten puhdistetut jätevedet kulkevat tunnelissa **Porvoonjokeen**, jota pitkin ne laskevat **Itämereen**. Me kaikki pystymme omalla vedenkäytöllämme vaikuttamaan Itämeren kuntoon.
- **Vesijärvi on ollut maamme saastunein suurjärvi** johtuen asutuksen ja tehtaiden jätevesistä. Jo 1920-luvulla Vesijärven rannalla kuoli karjaa juotuaan sinilevän saastuttamaa vettä.
- Vesijärveä on kunnostettu vuosikymmeniä ja työ jatkuu edelleen. Nykyään järvi sopii virkistyskäyttöön ja sen kunto on tyydyttävä Lahden edustalla.

Kysymyksiä oppilaille (vastaukset suluissa):

- 1) Oletko uinut, kalastanut, hiihtänyt, luistellut tai liikkunut veneellä Vesijärvellä? Jos olet, muistatko minkä nimisellä paikalla/paikalle? (Esim. Mukkulan, Ankkurin, Jalkarannan, Messilän uimarannat. Enonsaaren ja Messilään liikennöi laiva kesäisin päivittäin)
- 2) Millä toimilla Vesijärveä ja järviä ylipäätään voidaan kunnostaa? (Esim. järvenpohjan hapetus, vesikasviniitot, särkikalojen poisto ja petokalojen istutus, estetään ravinteiden valumista suojavyöhykkeillä, rakennetaan hulevesialtaita jne.)
- 3) Miten sinä voit suojella Vesijärveä ja Itämeren? (Käytä kohtuudella vettä ja ympäristöystävällisiä kemikaaleja esim. pesuaineissa, kierrätä roskat, suosi paikallista luomuruokaa, suosi pyöräilyä ja joukkoliikennettä pakokaasujen typpipäästöjen takia, osta vain tarpeellista ja kestävä)

Kuva: Vossikka eli vuokra-ajuri Vesijärven satamassa. Taustalla näkyy edelleen pystyssä seisova tehtaan piippu.

Millainen laiva on kuvassa lähdössä satamasta? (Matkustajahöyrylaiva)

Kuva Eino Mäkinen, Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto.

3. VESIJÄRVEN RAUTATIEASEMA ELI NYKYINEN KARIRANNAN KAHVILA

Pysähdytään kahvila Karirannan edustalla. Se on alun perin rakennettu Vesijärven rautatieasemaksi vuonna 1869.

- Rautatieaseman valmistuessa **Suomi oli osa Venäjän keisarikuntaa ja Lahti oli Hollolan kuuluva 200 asukkaan kylä**. Luultavasti koulussannekin on enemmän oppilaita!
- Kiskot kulkivat juuri tässä kahvilan edessä, nykyisellä rantaraitilla.
- Junat kuljettivat etenkin lautatavaraa sataman tehtailta, mutta myös ihmisiä laivoilta. Junalla pääsi tästä **Pietariin ja Riihimäelle**.
- Tavaramäärällä mitattuna Vesijärven rautatieasema oli useana vuonna Suomen toiseksi suurin!
- Radan tulo vilkastutti kauppaa ja Lahden väkiluku kasvoi voimakkaasti.
- Vuonna 1905 tsaari Nikolai II myönsi Lahdelle **kaupunkioikeudet**.
- Rannassa näkyy vanha **metallinen nosturi** muistona menneestä.
- Vastapäätä kahvilaa on aallonmurtaja, jolla pesii tuhansien **naurulokkien** yhdyskunta kesäisin. Laji on **rauhoitettu** ja luokitellaan vaarantuneeksi, koska sen kanta on laskussa.

Kysymyksiä oppilaille (vastaukset suluissa):

- 1) *Mihin tarvitaan aallonmurtaja? (Aallonmurtajat suojaavat satamia kivilta aalloilta, jotka voisivat hakata veneitä laitureita vasten.)*
- 2) *Miksi aallonmurtaja on hyvä pesäpaikka? (Maapedot kuten kettu eivät pääse sinne)*
- 3) *Mitä etua arvelet naurulokille olevan siitä, että ne pesivät yhdessä? (Pedot havaitaan ja niiltä puolustaudutaan helpommin).*
- 4) *Mitä arvelet, kuinka vanhaksi naurulokki voisi elää? (30-vuotiaaksi, maailmanennätysyksilö rengastettiin Suomessa).*

Naurulokin tunnistaa kesäaikaan tummasta päästä. Ravinnoksi kelpaa melkein kaikki: kastemadot, kalat ja jätteet.

Kuva: Omar Runolfsson, laji.fi, Creative Commons 4.0.

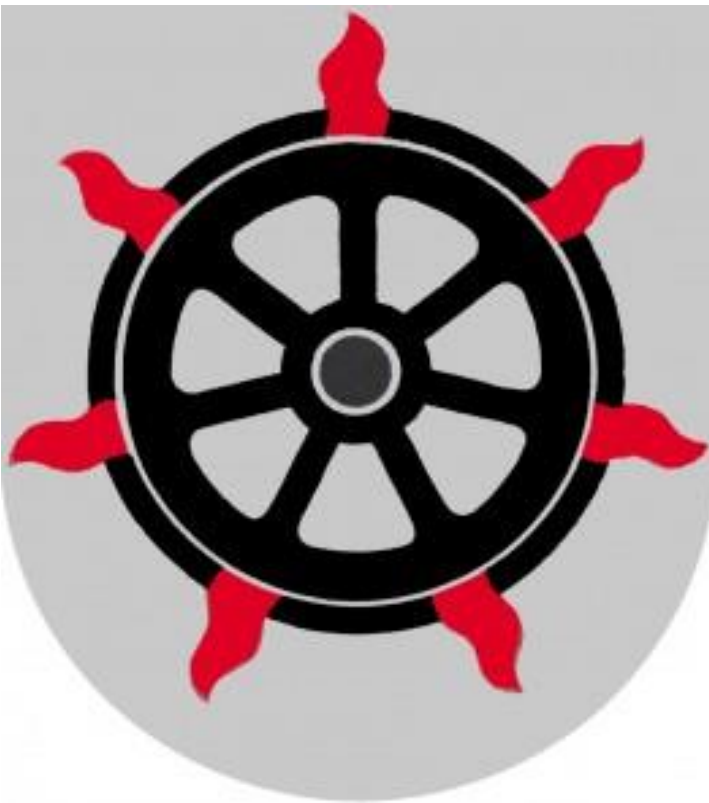

Yläkuva: Vesijärven rautatieasema kiskoineen noin sata vuotta sitten. Mitä eroja löydät nykyiseen verrattuna?

Berglundin valokuvaamo 1925-1930, Lahden museoiden kuvakokoelmat.

Alakuva: Tiedätkö mikä merkki tämä on? Ja mitä se esittää?

Kyseessä on Lahden kaupungin vaakuna. Se esittää junan pyörää, joka iskee kipinä. Tämä kertoo rautateiden suuresta merkityksestä Lahden kaupungin synnyssä. Ilman rataa ei olisi nykyisenkaltaista Lahtea.

4. LAHTI-kirjaimet

Pysähdytään rannassa LAHTI-kirjaimilla ottamaan ryhmäkuva luokasta.

- Kävelemämme osuus rantaraittia on osa **Lehmusreittiä** eli kaupunkiluontopolkua, joka kiertää yli 10 kilometrin matkan keskustan ympärillä. Reitti on merkitty vihreillä lehmuksenlehti-merkeillä.

Kysymyksiä oppilaille (vastaukset suluissa)

- 1) Mitä sana **lahti** tarkoittaa?
(Lahti tarkoittaa merestä tai järvestä maa-alueelle työntyvää vesialuetta. Lahden kaupungin nimi tulee sen sijainnista Vesijärven lahden rannalla. Lahti-sanana vastakohta on **niemi**, joka tarkoittaa veteen työntyvää maa-alueutta.)
- 2) Kirjaimista Lahti voi muodostaa myös Suomen korkeimman kohdan nimen. Mikä on tämä maamme korkein kohta? Missä se sijaitsee?
(**Halti** tunturi, korkeus 1365 m. Se sijaitsee käsivarren Lapissa, Norjan rajalla)
- 3) Jos Lahti-sanasta ottaa L-kirjaimen pois jää jäljelle Ahti. Mikä on **Ahti**?
(Ahti on suomalaisessa kansanperinteessä esiintyvä veden jumala tai haltija. Myös miehen etunimi ja käytössä sukunimenä.)

Kuva: Heidi Ahola

5. MAISEMAPORTAAT

Huom. Ei talvikunnossapitoa.

Keräännytään aluksi tarkastelemaan portaiden juurelta löytyvää tietokylttiä: pituutta 120 m, korkeuseroa 25 m ja askelmia 180.

- Portaita pitkin pääsee Kariniemenmäelle, talvella kulku tapahtuu Kariniemenpuistotien ja Karirannankujan kautta.
- Portaat mutkittelevat rinnettä ylös maastoa ja kasvillisuutta säästäen.
- Portaiden puolivälissä näkyy kivikkoinen **muinaisranta** merkinä jääkauden jälkeisestä vedenpinnan tasosta. Tässä kohtaa aallot ovat kuluttaneet maata pois ja vain kivikko jäänyt jäljelle.

TEHTÄVÄ: Sykemittaus ennen/jälkeen nousun.

- Kysymys ja motivointi oppilaille: miksi teemme tämän harjoituksen?
(*Alavartalon lihakset ja nivelet vahvistuvat, hapenottokyky ja koordinaatio paranevat*).
- Ohjeet:
  - 1) Oppilaat laittavat kaksi sormeaa kaulalle tai ranteelle ja etsivät kohdan, jossa syke tuntuu.
  - 2) Opettaja ajastaa ja ilmoittaa 30 sekunnin ajan.
  - 3) Saatua lukema $x 2 =$ syke minuutissa. Kirjataan tulokset talteen.
  - 4) Portaiden yläpäässä toistetaan ja verrataan saatuja lukemia.
Normaalisyke alakouluikäisillä n. 80-90 ja nuorilla n. 60-70 kertaa minuutissa.
Rasituksessa lapsen syke voi nousta yli 200.

Kuva: Lahden kaupunki

6. KARINIEMENMÄKI JA LANU-PUISTO

Pysähdytään portaiden yläpäässä kuvataiteilija **Olavi Lanun Hellä Kivi**-patsaan ympärille. Väsyneille löytyy penkkejä. Olemme nousseet **Kariniemenmäelle**.

- Meitä ympäröi Etelä-Suomessa harvinaiseksi käynyt lehtipuuvaltainen **lehto**. Lehdot vaativat ravinteikkaan maaperän ja tällaiset paikat on aikoinaan raivattu pelloiksi.
- Täällä kasvaa etenkin haapoja, metsälehmuksia ja jalavia.
- Kariniemen metsä on pääosin ulkoilu- ja virkistysmetsää, **osin luonnonsuojelualueita**.
- Metsää ja Pikku-Vesijärveä kiertää **puulajipolku**, jolta löytyy nimikyltein varustettuja puita. Osa lajeista on istutettuja, osa luonnonvaraisia. Puulajipuistoja kutsutaan **arboretumeiksi**.
- **Lahopuita** on jätetty metsään, sillä ne lisäävät luonnon **monimuotoisuutta**. Lahopuut tarjoavat ravintoa etenkin monille sieni- ja hyönteislajeille.
- Täällä tavattavia vanhojen metsien lajeja ovat mm. liito-orava, pikku- ja valkoselkätikka.

Kariniemenmäellä sijaitsee **Lanu-puisto**. Mutta kuka oli Olavi Lanu?

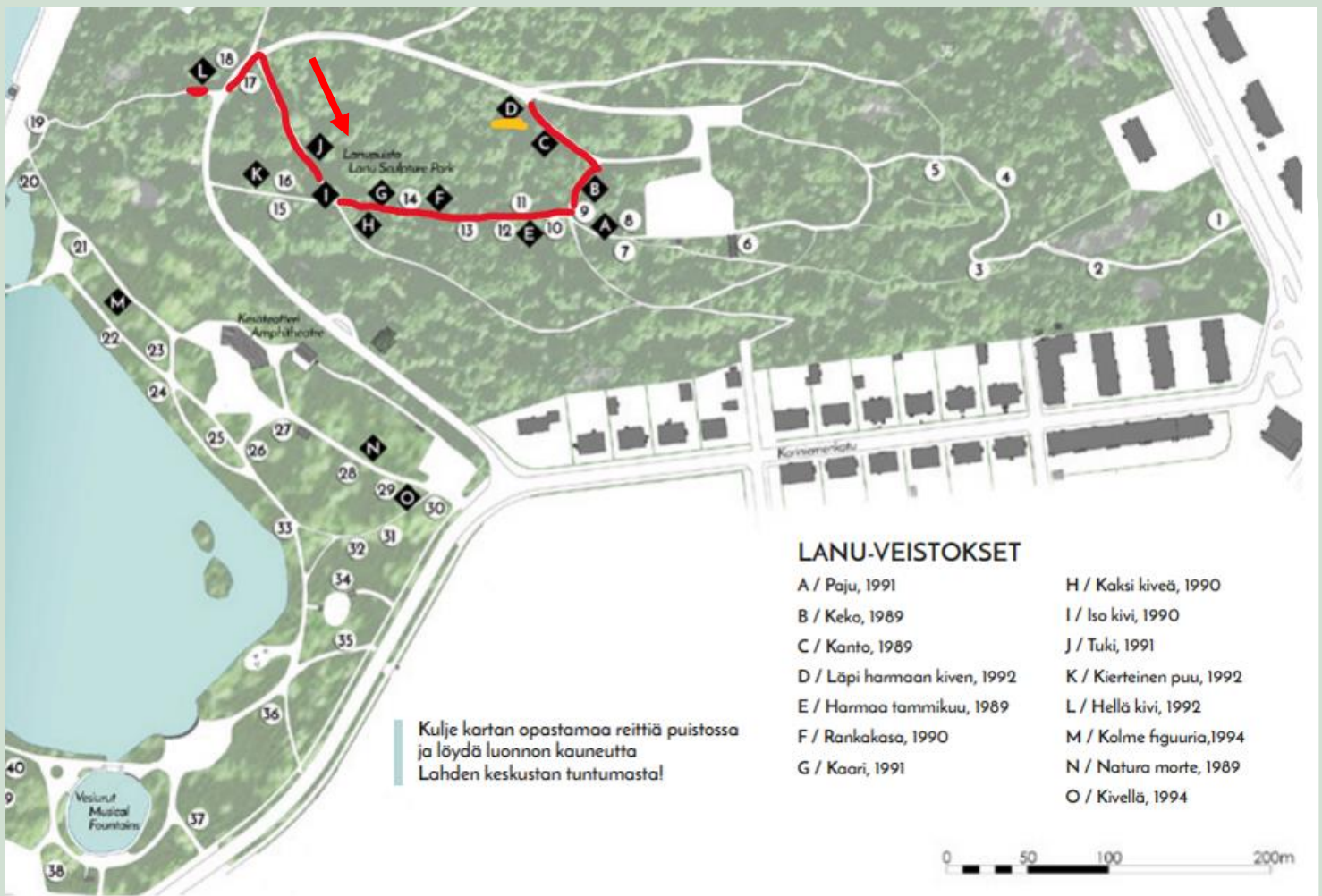
- Lahtelainen kuvataiteiden opettaja, joka sai taitelijaprofessorin arvon.
- **Lanun aukio** on hänen kunniakseen nimetty kävelykatu Lahden keskustassa.
- Lanulle luonto oli tärkeä, hän tunsikin hyvin Lahden metsät. Työssään hän kuvasi luonnon ja ihmisen välistä suhdetta.
- Lanu-puistossa on **12 hänen tekemää betoniveistosta**. Lanun pyynnöstä yhtään puuta ei kaadettu veistosten tieltä. Veistokset saavat rauhassa sammaloitua osaksi luontoa.

TEHTÄVÄ

Tutustutaan Lanun veistoksiin pareittain/ryhmissä. Edetään samalla opettajan johdolla toimintapisteeseen 7 (katso seuraava kartta).

Ohjeet oppilaspereille/ryhmille:

- 1) Tutustukaa veistoksiin, selvittäkää niiden nimet ja miettikää mitä teos esittää.
- 2) Tehkää pareittain/ryhmittäin oma versionne valitsemistanne 1-3 patsaasta ja ottakaa siitä kuva (opettaja tai kaverit voi auttaa). Veistoksiin saa koskea ja niitä löytyy reitiltä yhdeksän kappaletta.
Extrana voi bongata reitin puulajikyltit. Niitä löytyy ainakin kuusi kappaletta.

Kulje kartan opastamaa reittiä puistossa ja löydä luonnon kauneutta Lahden keskustan tuntumasta!

LANU-VEISTOKSET

A / Paju, 1991	H / Kaksi kiveä, 1990
B / Keko, 1989	I / Iso kivi, 1990
C / Kanto, 1989	J / Tuki, 1991
D / Läpi harmaan kiven, 1992	K / Kierteinen puu, 1992
E / Harmaa tammikuu, 1989	L / Hellä kivi, 1992
F / Rankakasa, 1990	M / Kolme figuuria, 1994
G / Kaari, 1991	N / Natura morte, 1989
	O / Kivellä, 1994

Lanu-puiston kartta, jossa näkyvät patsaiden sijainnit kirjaimina ja puulajinimikyltit numeroina. Toimintapiste 6 eli maisemaportaiden yläpää on ruudun L / Hellä kivi kohdalla. Punaisella on merkitty reitti, jonka varrelta löytyy suurin osa patsaista. Nuoli osoittaa kiertosuuntaa. Toimintapiste 7 on keltaisella alleviivatun D-kirjaimen kohdalla eli Läpi harmaan kiven -veistoksen luona.

Kartta löytyy kokonaisuudessaan Pro Puu -gallerian nettisivuilta.

7. Haapa ja liito-orava

Pysähdytään kävelyteiden risteykseen, Läpi harmaan kiven -veistoksen kohdalle.

- Kuinka moni on joskus nähnyt liito-oravan? Luultavasti harva, sillä se liikkuu pääosin yöllä puiden oksistoissa.
- Täällä Kariniemenmäellä asustelee useampi liito-orava. Suomessa laji on kuitenkin uhanlainen johtuen metsähakkuista ja rakentamisesta.
- Mistä liito-oravan tunnistaa? (*Se on harmaaturkkinen ja oravaa pienempi. Suuret silmät näkevät hyvin pimeässä, liitopoimut auttavat liikkumaan puusta toiseen.*)
- Liito-orava on kasvissyöjä, joka syö etenkin haavan ja lepän lehtiä ja norkkoja.
- Liito-orava asuu yleensä **tikan tekemässä kolossa**. Suosituin pesäpuu on **haapa**, mutta **kuusikin** käy. Myös **oravan tekemä risupesä ja linnunpönttö** kelpaavat. Pesä voi olla ihan asutuksen vieressä ja jopa rakennuksessa.
- Varma merkki liito-oravasta ovat **puun juurelta löytyvät pienet kellertävät papanat**.

TEHTÄVÄ

Hajaannutaan pareittain/ryhmittäin etsimään haapoja, pesäkoloja, linnunpönttöjä, risupesä ja papanoita. Avuksi etsintään haavan tuntomerkit:

- runko on suora ja vihreänharmaa, vanhemmiten alhaalta kaarnainen ja sammaloitunut
- lehdet ovat pyöreät ja pitkäruotiset. Ne havisevat tuulessa.
- rungolla kasvaa usein **haavankeltajäkälää**
- **tällä pysähdyspaikalla on näkyvissä useita järeitä haapoja**, jotka ovat alaosastaan kaarnaisia. Löydätkö? VINKKI: lajin voi tarkistaa tutkimalla maahan pudonneita lehtiä

Haapa on Suomen metsissä ns. avainlaji, josta sadat muut lajit ovat riippuvaisia. Kuvat Jouko Rikkinen. Laji.fi, Creative Commons 4.0

Yläkuvat: Anna-Maija Sillanpää ja Tatyana Kolesnikova
Liito-oravan suuret silmät parantavat yönäköä. Liitopoimu näkyy etu- ja takajalan välissä.
Alakuva: Jani Järvi. Kuvat laji.fi, Creative Commons 4.0.
Papanat ovat kellertäviä ja riisinjyvän mallisia. Niitä löytyy pesäpuiden alta.

Mahdolliset löydöt voi kirjata iNaturalist-sovelluksen kautta tai ilmoittaa paikalliseen ELY-keskukseen. Puun koordinaatit kannattaa ottaa talteen. Se onnistuu kännykän GPS-paikannuksen kautta

extra

PIKKU-VESIJÄRVEN PUISTO

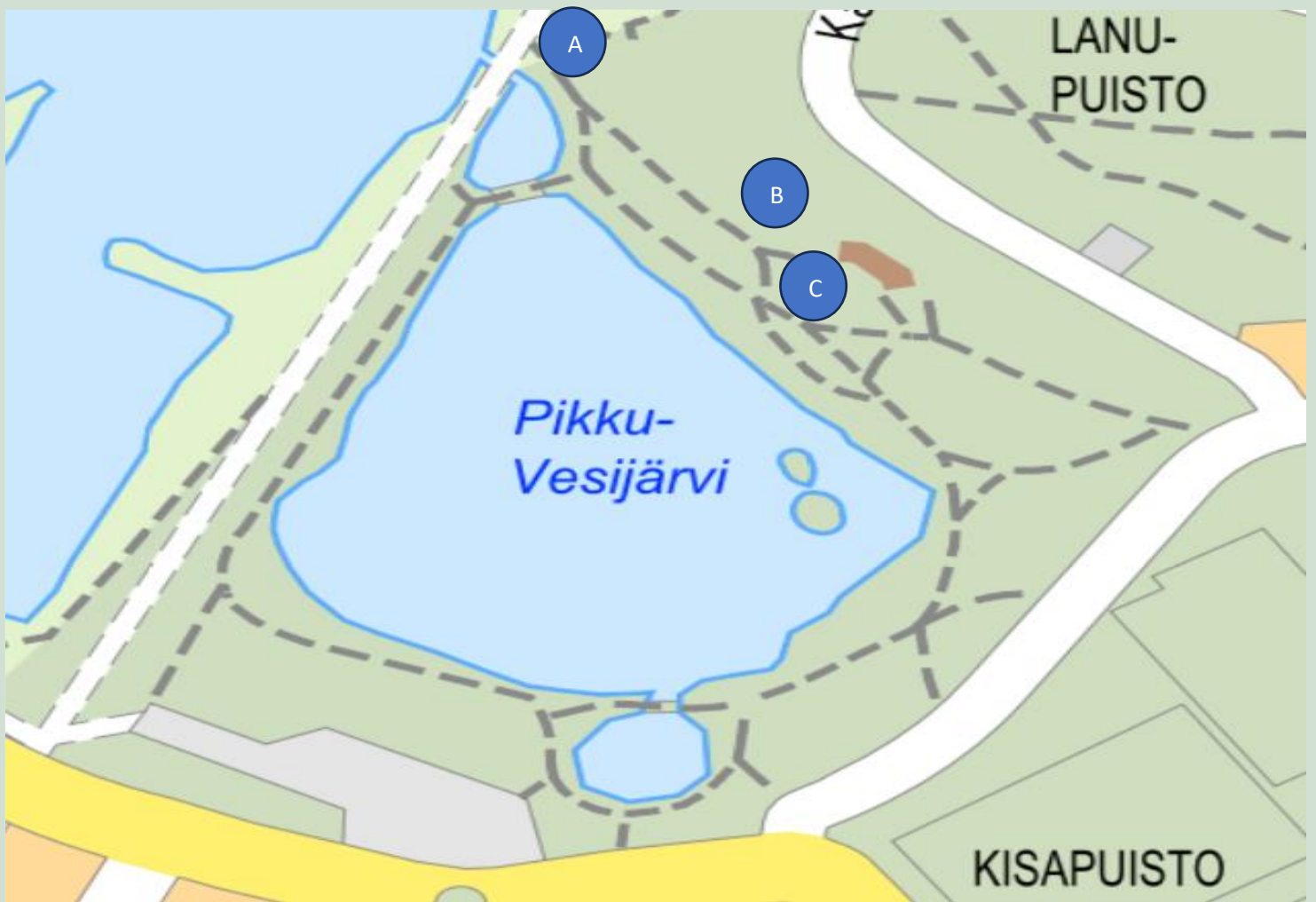
- Pikku-Vesijärven ja Kisapuiston alue kuului aiemmin **August Fellmannin** (1839–1912) omistaman **Lahden kartanon** maihin. Nykyisin kartanossa toimii **Lahden historiallinen museo**.
- Aiemmin Vesijärvi ulottui lähelle kartanon päärakennusta. Kun satamaan rakennettiin rautatie (v. 1869), katkaisi sen ratapenger Vesijärvestä erilleen **Pikku-Vesijärven**.
- Pikku-Vesijärveltä on edelleen vesiyhteys Vesijärveen, sitä voi katsella esim. **Romanssien sillalta**.
- Puistossa kasvaa lukuisia puulajeja, jotka on varustettu nimikyltein suomeksi, latinaksi ja englanniksi. Puisto on **osa Kariniemen arboretumia** eli puulajipuistoa.
- Puistossa on **lasten seikkailupaikka** (katso kartta), jossa voi harjoitella esim. tasapainoilua ja kiipeilyä. Ideana on ohjata lapsia metsäleikkeihin. Seikkailupaikan opastaulu kertoo **Salpausselän** synnystä. Talvikunnossapitoa ei ole.
- **Puiston lahopuuaidat ja lahorungot** lisäävät **luonnon monimuotoisuutta**. Ne tarjoavat elinpaikkoja monille lajeille. Samasta syystä osa nurmesta jätetään ajamatta.
- Pikku-Vesijärven ympäri kulkee kilometrin pituinen puistotie. Sen varrelta löytyy mm. piknikpöytiä, hiekkaranta, laitureita ja kuntoilupaikka. Kalastus, uinti ja telttailu ovat sallittuja. **Grillipaikka** löytyy kesäkioskin vierestä (kartta). Se on käytettävissä omilla grillihiilillä.
- Vesijärven kunnostusta, Kariniemen metsää ja Salpausselkä Geoparkia esittelevät **opastaulut** löytyvät puiston sataman puoleiselta kulmalta (kartta).

Lahti

TEHTÄVÄ: Mitä kaikkea puistosta löytyy? Bongatkaa puulajikylttejä, lehmuspolkumerkkejä, lahopuita ym.

Yllä: Pikku-Vesijärvenpuiston kartta. A Opastetaulut, B lasten seikkailupaikka, C grillipaikka

Alakuva: Näkymä Lahden kartanolta Vesijärvelle. Edessä näkyy kartanon iso navetta, takana sataman kapea ratapenger ja vasemmalla vanha Vesijärven saha. Mitä huomaat verratessasi vedenpinnantasoa nykyiseen? Postikorttikuva Lahden museoiden kokoelmat, painettu 1901–09.

